

zf

ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

18.
SVIBNJA
2018.

CRVENI
CIKLUS

Predkoncertni razgovori

Nitko Vas ne može bolje pripremiti za slušanje vrhunskih glazbenih djela od samih umjetnika. Zato Vas pozivamo da pola sata prije svakog koncerta u ciklusu, u 19 sati, dođete u predvorje Velike dvorane Lisinskog i upoznate dirigente, soliste i članove orkestra Zagrebačke filharmonije i poslušate što Vam oni imaju reći o svom iskustvu glazbe s kojom i za koju žive.

Predkoncertne razgovore s glazbenicima vodi glazbeni kritičar i kolumnist Večernjeg lista Branimir Pofuk.

Prije svakog koncerta u ciklusu, u predvorju Velike dvorane s početkom u 19 sati, upoznajte dirigente, soliste i članove Zagrebačke filharmonije!

KONCERTNA SEZONA
ZAGREBAČKE FILHARMONIJE
2017. ~ 2018.

Petak

18

V

2018.

David Danzmayr
dirigent

Viktor Kirčenkov, rog

Jan Janković, rog

Lenart Istenič, rog

Daniel Molnar, rog

Kathrin Danzmayr, sopran

Sonja Runje, alt

Bože Jurić-Pešić, tenor

Giorgio Surian, bas

Akademski zbor **I. G. KOVAČIĆ**

Zf

ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

Dubravko Palanović: Suita "Iz Hrvatske"
za orkestar (praizvedba) 15'

Stari tanci

Nokturno

Kamene zvijezde

Carl Heinrich Hübler: Koncertni
komad za četiri roga i orkestar 16'

Allegro maestoso

Andante

Adagio quasi Andante

Vivace

* * *

Wolfgang Amadeus Mozart:
Rekvijem, KV 626 48'

I. Introitus

Requiem aeternam (zbor i sopran solo)

II. Kyrie eleison (zbor)

III. Sequentia

Dies irae (zbor)

Tuba mirum (sopran, alt, tenor i bas solo)

Rex tremendae majestatis (zbor)

Recordare, Jesu pie (sopran, alt, tenor i bas solo)

Confutatis maledictis (zbor)

Lacrimosa dies illa (zbor)

IV. Offertorium

Domine Jesu Christe (zbor i solo kvartet)

Versus: Hostias et preces (zbor)

V. Sanctus

Sanctus Dominus Deus Sabaoth (zbor)

Benedictus (solo kvartet, zbor)

VI. Agnus Dei (zbor)

VII. Communio

Lux aeterna (sopran solo i zbor)

David Danzmayr

dirigent

Prema novinama *The Herald*, David Danzmayr “vrlo je dobar, koncizan, jasan, pronicljiv i izražajan” – svekoliko smatran jednim od najtalentiranijih i najuzbudljivijih dirigentata mlađe generacije.

Već četvrtu, ujedno posljednju, sezonu za redom vodi Filharmonijski orkestar u Illinoisu (Chicago) kao njihov glazbeni ravnatelj, a na istu je funkciju imenovan i u komornome orkestru ProMusica.

Od sezone 2016./2017. postaje šef dirigent Zagrebačke filharmonije, a djeluje i kao glazbeni ravnatelj Filharmonijskog orkestra u Illinoisu (Chicago) te komornog orkestra ProMusica.

Na Međunarodnome dirigentskom natjecanju *Gustav Mahler*, 2013. godine osvaja Drugu nagradu. Također je na Međunarodnome dirigentskom natjecanju *Malko* bio među pobjednicima i jedini europski dirigent koji je stigao do finala na natjecanju *Sir Georg Solti*, Chicago simfonijskog orkestra.

Za svoj izuzetan uspjeh dobio je *Medalju Bernhard Paumgartner* institucije Internationale Stiftung Mozarteum.

Bio je na dužnosti dirigenta asistenta u Royal Scottish National Orchestra kojim je dirigirao na više od 70 koncerata, nastupajući u svim značajnijim dvoranama u Škotskoj, kao i na prestižnome St. Magnus Festivalu u Orkneyu, kamo ga od tada redovno pozivaju za gosta dirigenta.

Također ga traže i drugi međunarodno poznati orkestri, a dirigirao je orkestrima kao što su: City of Birmingham Symphony Orchestra, Sinfonieorchester Basel, Mozarteum Orchester, Haydn Orchester Bozen, Iceland Symphony Orchestra, Salzburg Chamber Philharmonic, Bruckner Orchester Linz i Radio Symphony Orchestra Vienna. Debitirao je i u Musikverein u Beču, kao i u Grosses Festspielhaus u Salzburgu.

David Danzmayr školovao se na Sveučilištu Mozarteum u Salzburgu, na kojem je prvotno studirao klavir, nastavivši s dirigiranjem u klasi Dennisa Russella Daviesa i diplomiravši s najvišim ocjenama.

Na njega su snažno utjecali Pierre Boulez i Claudio Abbado u vrijeme dok je bio stipendist Orkestra mladih Gustav Mahler, kao i Leif Segerstram za vrijeme dodatnih studija u dirigentskoj klasi svjetski poznate Sibelius akademije. Nakon toga, David je stekao znatno iskustvo kao asistent dirigentata: Neeme Järvi, Stephane Deneve, Carlos Kalmar, Sir Andrew Davies i Boulez.

Viktor Kirčenkov

rog

Hornist Viktor Kirčenkov rođen je u Gadjaču, Ukrajina 1973. godine. Glazbenu naobrazbu stekao je u Glazbenoj školi Lisenko u Poltavi kod profesora Valerija Timoščenko te na Glazbenoj akademiji Čajkovski u Kijevu, gdje je diplomirao u klasi prof. Nikolaja Jurčenko.

Godine 1992. osvojio je prvu nagradu na Ukrajinskom natjecanju mladih hornista. Od 1994. do 1996. član je orkestra Malog opernog kazališta u Kijevu, a godine 1996. postaje solo hornist Kijevske filharmonije.

U Hrvatsku dolazi 1998. godine u Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci, a od 1999. je solo rog Zagrebačke filharmonije. Aktivno djeluje kao solist i komorni umjetnik. Nastupao je kao solist uz pratnju Zagrebačke filharmonije, Hrvatskog komornog orkestra, Splitskog komornog orkestra te Riječkog komornog orkestra. Veliko zanimanje pokazuje za djela hrvatskih skladatelja te je neke od njih i praisveo (P. Obradović: *Concerto per corno e orchestra*, P. Dešpalj: *Svečana parada*). Član je "XL" Kvarteta tuba u sastavu kojeg snimio tri nosača zvuka. Također je član BC Brass kvinteta. Usavršavao na majstorskim tečajevima kod R. Vlatkovića, E. Penzel, R. Horvath i W. Frodys, te i sam redovito održava majstorske tečajeve u Hrvatskoj i inozemstvu.

Jan Janković rog

Jan Janković rođen je u Zagrebu 1984. Pohadao je glazbenu školu Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, u klasi prof. Stjepana Obadića. Školovanje nastavlja na Univerzitetu za glazbu u Beču u klasi prof. F. Gablera i W. Janezica. Od 2003. do 2006. svirao je 1. rog u orkestru Niederösterreichische Tonkünstler Orchester.

Godine 2008. bio je na poziciji 1. roga u Zagrebačkoj filharmoniji, a od 2008. do 2015. 2. hornist u Bečkoj filharmoniji i Bečkoj državnoj operi.

Uz orkestralni angažman, održavao je komorne i solističke koncerte, između ostalih i sa Zagrebačkom filharmonijom čiji je danas stalni član.

Lenart Istenič rog

Lenart Istenič rođen je 1985. u Trbovlju, Slovenija. Nakon završenog osnovnog glazbenog obrazovanja kod profesora Franca Lipovška u slovenskom Radeču, upisuje Srednju glazbenu školu u Ljubljani, u klasi prof. Boštjana Lipovška. Godine 2004. upisuje Visoku školu za glazbu i kazalište u njemačkom Leipzigu gdje je 2011. i diplomirao u klasi prof. Thomasa Hauschilda.

Sa simfonijskim orkestrom srednje škole svirao je solo koncert George Philippa Telemanna: *Suitu za dva roga i orkestar*. Od 2007. do 2009. godine svirao je u orkestru Meininger Hofkapelle, a od 2011. član je Zagrebačke filharmonije.

Nastupao je s mnogim orkestrima, između ostalih: svjetskim orkestrom mladih *Jeunesses Musicales World Orchestra*, Slovenskom filharmonijom, ljubljanskom Operom, Nürnberškom filharmonijom, Komornim orkestrom F. Mendelssohn iz Leipziga, orkestrom Mariinsky Theatrea... Usavršavao se na majstorskim tečajevima kod uglednih svjetskih hornista: E. Penzla, R. Vlatkovića, C. Lamperta, C. Dallmana i drugih.

Daniel Molnar

rog

Dániel Molnár rođen je u Budimpešti. Maturirao je na Konzervatoriju Béle Bartóka u Budimpešti, a diplomirao 2008. na studiju roga u klasi prof. Ferenc Tarjánija na Muzičkoj akademiji Ferenc Liszta. Daljnje usavršavanje nastavio je u Njemačkoj gdje je završio poslijediplomski studij na Universität der Künste u Berlinu. Radio je s brojnim orkestrima: Mađarskom državnom operom, Slovenskom filharmonijom, Simfonijskim orkestrom berlinskog radija, Njemačkim simfonijskim orkestrom iz Berlina, Ansamblom *Modern* iz Frankfurta. Kao solist nastupao je diljem Njemačke i Francuske s izvedbama Haydnovih i Weberovih koncerata. Kao član komornog ansambla Berlin Counterpoint nastupao je u Berlinu, na prestižnom Festivalu Schleswig-Holstein, u Kopenhagenu, Bilbaou, Valenciji, Istanbulu i Meksiku. Član je Zagrebačke filharmonije od 2012. godine.

A black and white portrait of soprano Kathrin Danzmayer. She has long, dark, wavy hair and is looking directly at the camera with a slight smile. Her hands are resting near her face. The background is dark and out of focus.

Kathrin Danzmayr

sopran

Bavarska sopranistica Kathrin Danzmayer prvi je put privukla međunarodnu pozornost ulogom Pamine u produkciji Mozartove *Čarobne frule* tijekom Salzburškog ljetnog festivala. Prilikom te izvedbe imala je zadovoljstvo surađivati s Grace Bumbry, koja je postala jednom od njezinih najvažnijih mentorica. Značajniji trenuci njezine karijere uključuju ulogu Susanne (*Figarov pir*) u Dinkelsbühlu i Clorinde (*Pepeljuga*) u Hamburgu.

Godine 2010. Kathrin je postala članicom uglednog Salzburškog koncertnog društva, u kojem je održala više od 70 koncerata po sezoni, uz turneje po čitavoj Srednjoj Europi, uključujući München i Stuttgart. Uz to je kao solistica surađivala s Filharmonijskim orkestrom Illinois, Glazgovskom Sinfoniettom, Filharmonijom iz Greenocka, kao i Orkestrom festivala Breckenridge i ProMusica komornim orkestrom.

Prošle sezone Kathrin je bila pjevačica Columbus Opere i Opera on the Edge, gdje je izvodila ulogu Mimi (*La Boheme*) i Frasquite (*Carmen*). Ove sezone pjevala je s Opera Project Columbus u Puccinijevoj *Suor Angelica* (*Sestra Angelica*). Također će nastupiti kao solistica s ProMusica komornim orkestrom i prvi put večeras sa Zagrebačkom filharmonijom.

Kathrin Danzmayr stekla je glazbenu naobrazbu na Sveučilištu u Leipzigu, kao i Sveučilištu Mozarteum u Salzburgu, gdje je diplomirala s vrhunskim uspjehom pod mentorstvom Lilian Sukis. Umjetničku naobrazbu stjecala je pod vodstvom vrhunskih glazbenih pedagoga, poput Barbare Bonney, Angelike Kirchschlager i Malcolma Martineau.

Gđa. Danzmayr dobitnica je više nagrada, a bila je i najmlađa finalistica na Međunarodnom natjecanju Robert Stolz u Hamburgu, a dobitnica je i stipendije Samling Foundation u Velikoj Britaniji.

Sonja Runje

alt

Mezzosopranistica Sonja Runje godine 2014. je s pohvalama diplomirala solo pjevanje na Muzičkoj Akademiji u Zagrebu u klasi prof. Martine Gojčete Silić, a trenutno se usavršava kod prof. Eve Blahove u Bratislavi.

Tijekom sezone 2017./2018. u HNK Zagreb igrala je Ivišu (J. Hatze “Adel i Mara”) i Smeraldinu (S. Prokofjev “Zaljubljen u tri naranče”), te Čarobnicu (H. Purcell

“Didona i Enej”) u HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, a kao koncertna solistica izvela je “Mesiju” G.F. Händela uz Simfonijski orkestar HRT-a, “San ljetne noći” F. Mendelssohn-Bartholdyja uz Zagrebačku Filharmoniju, “Requiem” M. Durufléa uz Dubrovački Simfonijski orkestar, “Stabat Mater” G.B. Pergolesija uz Zagrebačke Soliste, i “Hrvatsku Misu” B. Papandopula uz akademski zbor Ivan Goran Kovačić.

Od uloga koje je do sada tumačila izdvaja Sesta (W.A. Mozart “La Clemenza di Tito”) u Narodnom Kazalištu Moravsko-sleškom (Ostrava, Republika Češka), Orlofskog (J. Strauss II. “Šišmiš”) i Tolomea (G.F. Handel “Giulio Cesare in Egitto”) u HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, te Princezu Nicolettu (S. Prokofjev “Zaljubljen u tri naranče”) u HNK Zagreb, potom Čarobnicu (H. Purcell “Didona i Enej”) s ansamblom Antiphonus, i Orfeja (Ch. W. Gluck “Orfej i Euridika”), s kojim je diplomirala.

Često nastupa kao koncertna solistica, osobito u baroknom repertoaru. Redovno surađuje s orkestrima poput Zagrebačke filharmonije, Zagrebačkih solista, Hrvatskog baroknog ansambla, Dubrovačkog simfonijskog orkestra, te ansamblima za ranu glazbu Antiphonus i Minstrel.

Bože Jurić-Pešić

tenor

Glazbom se počinje baviti svirajući klavir kod Časnih sestara Milosrdnica u Splitu. Maturirao je pjevanje u klasi prof. Sanje Erceg 2010. u Glazbenoj školi „Josip Hatze“ u Splitu. U Zagrebu, u klasi prof. Vlatke Oršanić diplomira pjevanje 2015. U gradskom kazalištu „Komedijska“ debitira sa ulogom Tonči u Splitskom akvarelu, nakon čega slijede nastupi u HNK Rijeka s Lenskim u „Evgeniju Onjeginu“, Don Jose u „Carmen“, itd. Svoju internacionalnu karijeru započinje pozivom prof. Snežane Nene Brzaković, koja ga povezuje s poznatim režiserom i dirigentom Chrisophom Hagelom s kojim pjeva Podestu u operi „Die falsche Gaertnerin“. Prošle godine nastupio je na velikoj pozornici Belinske filharmonije, s Mozartovom „Krunidbenom misom“, te s „Junge ensemble Berlin“ u Meendelshonovoj „II. Simfoniji“ s dirigentom Staatoper Berlin Viznnezom Weissenburgerom.

U HNK Split igra Mirka u „Maloj Floramyje“ te prouzvoditi operu Atlantida. Sljedeći nastupi su mu na Mozartfestu u Würzburgu, Ismael u Nabuccu na Splitskom ljetu.

Giorgio Surian

bas bariton

Rodom iz Rijeke, glazbeno obrazovanje stekao je na Muzičkoj akademiji u Ljubljani i na konzervatorijima u Trstu i Padovi. Usavršavanje je završio u prestižnoj školi milanske operne kuće La Scala. Već kao dvadesetogodišnjak debitirao je u HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, a veliku međunarodnu karijeru nastavio je na najvećim pozornicama svijeta: milanskoj Scali, njujorškom Metropolitanu, bečkoj Staatsoperi, pariškoj Operi National, londonskom Royal Opera House, moskovskom Teatru Bolshoy, Teatru Real u Madridu, itd. U Hrvatskoj, osim u riječkoj, gostovao je u zagrebačkoj Operi, u Splitu te na Dubrovačkim ljetnim igrama. Pjeva pod glazbenim vodstvom najvećih dirigenta kao što su: Claudio Abbado, Riccardo Muti, Lovro von Matačić i Zubin Mehta, te surađuje s vrhunskim redateljima kao što su: Franco Zeffirelli, Luca Ronconi, Chris Kraus, Andrei Konchalovsky i dr. Giorgio Surian pjeva na različitim jezicima: na talijanskom (sav repertoar), hrvatskom (*Nikola Šubić Zrinjski...*), francuskom (*Carmen*, *Hoffmannove priče...*), njemačkom (*Ukleti Holandez ...*), portugalskom (*La Serrana*), ruskom (*Pikova dama*), češkom (*Jenufa*), latinskom (*Requiem*) i engleskom (*Reix Progress*).

Tijekom svoje bogate karijere, zahvaljujući nevjerojatnom rasponu glasa, ostvario je preko 160 basovskih i

bas-baritonskih različitih uloga. Pedagošku karijeru razvija od 2008. godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Za doprinos glazbenom stvaralaštvu odlikovan je 1996. Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića, a iste godine dobiva nagradu *Orlando* na Dubrovačkim ljetnim igrama te nagradu Varaždinskih baroknih večeri. Uslijedile su i prestižne nagrade *Milan Pichler*, *Milka Trnina*, *Vladimir Ruždjak* i brojne druge.

Akademski zbor Ivan Goran Kovačić

Akademski zbor **Ivan Goran Kovačić** utemeljen je 1948. godine, a otad do danas vodili su ga ugledni hrvatski glazbenici Mladen Jagušt, Duško Prašelj, Lovro Županović, Adalbert Marković, Dinko Fio, Vladimir Kranjčević te Saša Britvić. Od početka 2003. umjetnički je voditelj Luka Vukšić, a asistent umjetničkog voditelja Veton Marevci. Zbor je nastupao pod vodstvom najvećih domaćih i svjetskih dirigenata od Lovre pl. Matačića i Milana Horvata do Zubina Mehte, Lorina Maazela i Nevillea Marrinera, uz najveća pjevačka imena i vodeće svjetske orkestre. Ostvario je mnogobrojne inozemne nastupe diljem Europe i svijeta te gostovao na najvećim međunarodnim festivalima. Dugogodišnje umjetničko djelovanje Zbora potvrđeno je brojnim nagradama i priznanjima, među ostalim Rektorovom nagradom Sveučilišta u Zagrebu, Nagradom grada Zagreba te Nagradom *Vladimir Nazor*.

Dubravko Palanović (1977.):**Suita “Iz Hrvatske” za orkestar (praizvedba)**

Veliki mađarski skladatelj i jedan od najpoznatijih etnomuzikologa u povijesti glazbe Béla Bartók zapisao je u jednoj prilici da je folklorna glazba “instinktivno stvaranje puka oslobođeno svake učenosti”, a raskoš njenih pojavnih formi fenomen usporediv tek s “nevjerojatnim bogatstvom formi u kojima se očituje biljni i životinjski svijet”, ustvrdivši na kraju da su neki njeni dijelovi “primjeri najviše umjetničke savršenosti”. I hrvatska folklorna glazbena baština zadivljujuća je riznica narodnih napjeva uzvišene ljepote i čudesnog nadahnuća anonimnih stvaratelja čiji su se izvorni napjevi ponekad i stoljećima prenosili usmenom predajom, te su se, prije nego ih je u notnom zapisu zauvijek “okamenio” netko od profesionalnih glazbenika, kristalizirali i sazrijevali kroz pjev i sviranje stotina glazbenika iz naroda kroz niz generacija.

Bartók je pojavnost folklorne glazbe u umjetničkoj glazbi svrstao u tri grupe: kao *doslovni citat* narodnog napjeva (ponekad tek neznatno variran i, dakako, s umjetnički obrađenom pratnjom), kao *imitaciju* folklornog napjeva ili plesnog obrasca, te naposljetku kao folklor koji je u djelu skladatelja prisutan tek kao *atmosfera*, tj. kao *imaginarni folklor*, i ustvrdio, da je za ovaj posljednji stupanj potrebno da autor folklornu glazbu poznaje kao “vlastiti materinji jezik”. Skladba **Dubravka Palanovića Suita iz Hrvatske** odaje skladateljski rukopis u kojem se folklorna glazba u umjetničkoj formi zrcali upravo kroz dvije posljednje pojavnosti definirane po Bartóku - umjetnika koji folklornu glazbu osjeća gotovo na arhetipskoj razini i dubini.

Palanović u folklor ponire još i dublje i ponekad ga upotrebljava na razini “sirovog materijala”, sastavnih elemenata iz kojih je sazdana njegova struktura - tonskih nizova prastarih starocrkvenih ljestvica i njihovih

kratkim fragmenata, kao što to sugerira i naslov prvog stavka Suite - *Stari tanci*. No folklorna građa ovdje je tek jedan od elemenata Palanovićevog postmodernističkog glazbenog izraza koji u sebi objedinjuje moderne ritmove podrijetlom iz džez-a i najrazličitijih suvremenih plesnih formi, ekspresivni (ponegdje i vrlo disonantni) harmonijski jezik neoromantičnog glazbenog izraza, ali i kompleksnije procedure minimalističke, pa čak i elektronske plesne glazbe, u kojoj se, primjerice, kratki motivi ustrajno ponavljaju gotovo kao *loopovi*.

Palanovićeva glazba usprkos tome posjeduje komunikativnost, ritamsku vitalnost i emotivni naboj, a njegova formalna rješenja su iznimno pregledna i glazbena supstancija se strukturira unutar kompleksa jasnih cjelina-blokova. U prvom stavku hrvatski folklor prepoznatljiv je kroz nekoliko tema koje Palanović upotrebljava vrlo slobodno, zadržavajući *licentiu poeticu*; prepoznamo ga u preglednim formalnim obrascima pravilnih taktova: načas te teme imaju obilježja imitacije narodne glazbe sjeverne Hrvatske (Hrvatskog zagorja ili Turopolja), a odmah u sljedećem trenu, u neposrednom melodijskom nastavku teme, karakteristike glazbe s područja južne Hrvatske, široko rasprostranjenog narodnog izričaja ruralnih dijelova Velebita i Dinare u kojima čujemo i stiliziran zvuk i puls svirke narodnog guslara. Stavak ima naglašeno plesni karakter, koji je potenciran i poletnim šesnaestinskim pulsom koji je, kroz gotovo cijeli stavak, izrađen kirurškom preciznošću i pažnjom vrhunskog filigrana.

U drugom stavku, naslovljenom *Nokturno*, stilizirani ples baziran na folklornoj građi svih regija Hrvatske i dominantne ritmike, skladatelj zamjenjuje izričajem koji je jasno baziran na elementima melodije i *pjesme*. Neobičnu, vrlo originalno i u slobodnom ritamskom protoku oblikovanu melodijsku liniju flaute koja tek po svojoj izvornoj ideji podsjeća na narodnu glazbu - daleki, sjetni odjek svirke pastirske frule - zamjenjuje kratki dramatični prijelaz koji vodi do raspjevine melodije širokog daha, a ubrzo nakon toga homofoni odsjek smirenog i gotovo melankoličnog

ugodaja u kojem kao da naslućujemo pitomu ljepotu i toplinu dalmatinske klapske popijevke. Limeni puhači na vrhuncu koji usljeđuje donose još jednom istu temu, a zatim i već poznatu raspjevanu melodiju širokog daha. Stavak tako dobiva vrlo interesantnu formu u kojoj se formalni dijelovi od sredine skladbe kao u imaginarnoj vertikalnoj osi zrcale i ponavljaju obrnutim redoslijedom.

Na kraju, umjesto uvodnog introspektivnog sola flaute, Palanović donosi titravu, svjetlucavu zvučnu plohu cijelog orkestar koja, uz delikatne tonove harfe, postepeno uvire u sferu tišine. Posljednji stavak (iako to on, prema riječima samog skladatelja, u definitivnoj verziji neće biti, budući da su planirani još neki stavci *Suite iz Hrvatske*) naslova *Kamene zvijezde* povratak je stiliziranom narodnom plesu - tipičnom južnjačkom kolu.

Kinetičku energiju i žestinu stavku ponovno daje početni zanosni šesnaestinski puls koji vodi do gotovo arhetipske melodije toliko tipične za hrvatski jug, pri kojem glazba u svijesti sinestezijski doziva slike oporih pejzaža krša i kamena (autor ih je u nazivu stavka poetično stopio sa zvijezdama). U srednjem dijelu stavka energični narodni ples prekida stilizirana idilična svirka para frula, a kasnije i divna čeznutljiva melodija oboe.

Uz polagano intenziviranje glazbene radnje stavak se vraća početnom plesnom karakteru i brzom ritamskom pokretu i završava efektnom kulminacijom. *Suita iz Hrvatske* svojim originalnim korištenjem svih skladatelju raspoloživih tehničkih mogućnosti i maštovitom uporabom kompozicijskih i stilskih rješenja predstavlja još jedno inspirativno zahvaćanje u neiscrpan zdenac predivnog hrvatskog folklor.

Autor teksta: Davor Merkaš

Carl Heinrich Hübler (1822. - 1893.): Koncertni komad za četiri roga i orkestar

Wilhelm Heinrich Wackenroder opisao je glazbu romantizma kao glazbu koja, poput one iz doba osjećajnosti i Sturm und Dranga 18. stoljeća, priziva nov način slušanja - “potpuno predanje duše toj uzbudljivoj struji osjećaja”. Takva percepcija glazbe nije utjecala samo na umjetnikov pristup stvaralačkom činu i na slušateljev doživljaj umjetničke stvarnosti, nego i na razvoj instrumenata koji su trebali ići u korak s vremenom, u korak s modom i novim trendovima koje je zahtijevala ranoromantičarska osjećajnost i povećana senzibilnost. Rog je jedan od tih instrumenata čija je stoljećima prisutna zvučnina tijekom 19. stoljeća dobila novi tehnički potporanj - ventile. Oni su rogu omogućili izvođenje svih tonova kromatske ljestvice, a izvođačima i skladateljima otvorili nove svjetove. Jedan od tih uspješnih instrumentalista, pa i skladatelja za svoj instrument, bio je **Carl Heinrich Hübler**.

S nepune 22 godine dobio je namještenje hornista u Dresdenskom dvorskom orkestru (Staatskapelle Dresden), jednom od najstarijih i do danas najcjenjenijih svjetskih orkestara, kojemu je ostao vjeran do umirovljenja 1891. godine. Napredovao je u zvanja Kammermusiker i Kammervirtuose, a uz to, utemeljio je Dresdensko društvo hornista.

Bio je listopad 1849. godine kada se u kući Johanna Rudolpha Lewyja u Dresdenu, kako to nalaže u to vrijeme vrlo “živa” tradicija kućnog muziciranja, okupilo glazbeničko društvo koje je priredilo prvu privatnu izvedbu Koncertnog komada za četiri roga i orkestar, op. 86 Roberta Schumanna. I to u prisustvu skladatelja. A jedan od izvođača bio je Carl Heinrich Hübler. Schumannovo djelo toliko ga je oduševilo da je odlučio, po uzoru na velikog majstora, napisati skladbu za isti sastav. Svoj Koncertni komad za četiri roga i orkestar, po kojemu je danas najpoznatiji, Hübler je dovršio 1856. godine. Schumann je među prvim skladateljima koji su započeli skladati za rog

s ventilima kao instrument s punim kromatskim rasponom, nazivajući ovaj instrument “dušom orkestra”.

U svom djelu Hübler se drži klasičnoga uzora u instrumentaciji - njegov orkestar temelji se na gudačkom aparatu, drvenim i limenim puhačima *a due* i tipanima - no posebnu zvučnu kvalitetu daju, dakako, četiri roga. Hübler poštuje i Schumannovu trostavnu strukturu, na način da u cjelinu združuje tri kontrastna stavka - *Allegro maestoso*, *Andante* i *Vivace*. Nakon kratkoga orkestralnog uvoda koji otpočinju drveni puhači uz tremolo timpana pa im se priključuju gudači, rogovi nastupaju već u desetom taktu u akordičkom suzvučju s limenim puhačima. Poput Schumanna, Hübler, vjerujući u mogućnosti ovoga instrumenta, povjerava rogovima složene harmonije i kromatske pasaže. U drugome stavku lirski se melodija izmjenjuje sa središnjom *Sturm und Drang* molskom građom, a trećim stavkom rogovi prizivaju u sjećanje svoje pradávnno povijesno određenje - veseo i zaigran karakter “lovačkoga” instrumenta.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756. - 1791.): Rekvijem, KV 626

O posljednjoj godini Mozartova života ispreda se mnoštvo legendi: o zanemarivanju i zaboravu, tajanstvenom glasniku s drugoga svijeta, kao i o trovanju, pa i o anonimnoj masovnoj grobnici. One se prenose u mnogim Mozartovim biografijama, a potječu iz bečkih kuloara, ali i pripovijedanja Mozartove udovice Constanze. Jedna je od najdojmljivijih, ali i najjezovitijih ona o nepoznatom “sivom glasniku”: “visokom i mršavom, potpuno nepoznatom muškarcu u sivom kaputu, ozbiljna lica i neobične pojave” koji se u srpnju 1791. “poput kakva duha” pojavio s tajanstvenom narudžbom za misu za mrtve, “pri čemu je Mozartu rečeno da se uopće ne treba truditi da dozna tko je naručitelj, jer bi ta nastojanja ionako bila uzaludna”, kao i “da su učinjeni svi napori da se istraži zagonetni glasnik, no ni sav trud, ni svi pokušaji nisu urodili plodom”, te da se “odmah nakon Mozartove smrti

tajanstveni glasnik pojavio, zahtijevajući djelo, nedovršeno kakvo je bilo, te ga je takvo i dobio”.

Priča je zapisana u jednoj od prvih Mozartovih biografija, objavljenoj 1829. posthumno nakon smrti njena autora Georga Nikolausa von Nissena, danskog diplomata i glazbenog povjesničara, drugog supruga Constanze Mozart (vjenčali su se 1809.), koji je dugo pripremao biografiju na temelju pisama i živih svjedočanstava, a toliko se snažno vezala uz lik umjetnika da se provukla sve do slavnog i nagrađivanog filma *Amadeus* iz 1984. Miloša Formana.

Pomnija istraživanja i temeljitiji uvid u dokumentaciju nakon 1951., međutim, takve legende opovrgavaju, a romantizirana slika bečkog klasičara pretvara se od predodžbe božanskog umjetnika do čovjeka od krvi i mesa, kakvim ga je prikazala i Dorothea Leonhart u knjizi *Mozart - jedna biografija* (1994.). A Mozart je, iznosi autorica, tijekom 1791. bio vrlo produktivan skladatelj koji je u svoj stvaralački opus upisao niz raznolikih djela, uključujući nedovršeni *Rekvijem* KV 626.

Gdje je bio Mozart u srpnju te 1791.? U Beču, sam, udaljen od obitelji, od prijatelja koji ga - kako pišu izvori - već pomalo i izbjegavaju. Iscrpljuje se poslom kako bi zaradio novac za obitelj i suprugu koja uživa u luksuznom Badenu sa služavkom i dvadesetpetogodišnjim pratiteljem Franzom Xaverom Süßmayrom, kojeg samo Constanze naziva Mozartovim “učenikom” (sam Süßmayr to za sebe nikada nije rekao), no koji se u izvorima spominje isključivo kao prepisivač nota i kućni prijatelj.

I tu u Beču Mozart prihvaća sramotnu narudžbu, po savjetu i dopuštenju supruge, tajanstveni posao koji bi mu trebao donijeti 2000 guldena, a koji ga obvezuje na godišnju isporuku komorne glazbe i navodno anonimnu narudžbu mise za mrtve. A zapravo su svi, pa i sama Constanze, znali tko je “tajni naručitelj”! U glazbenim krugovima Beča bila je javna tajna da mladi grof Franz von Walsegg-Stupach, veliki ljubitelj glazbe koji i sam svira flautu te violončelo, kod bečkih skladatelja tajno naručuje skladbe koje prepisuje i objavljuje kao svoja djela, a

dvaput tjedno sa svojim dvorskim glazbenicima priređuje večeri komorne glazbe u svom dvorcu u Štajerskoj.

Znao se zabavljati tako da je svojim uzvanicima postavljao zagonetna pitanja o glazbi koju će slušati, a oni bi mu laskali pa nagađali da potječe od njega. On bi tada sa smiješkom dvojbu ostavljao u zraku. Kada mu u veljači umre supruga, on poželi misu za mrtve koju bi kao svoje djelo na godišnjicu njezine smrti izveo u dvorskoj kapelici. Poslao je Mozartu glasnika - zapravo upravnika svojega imanja, Franza Antona Leitgaba. Uvjeti su bili dobri: izuzetno visok honorar koji je grof Walsegg isplaćivao zbog tajnovitosti i budući da skladatelji na djelu nisu bili u mogućnosti dalje zarađivati, neobavezan rok isporuke i slobodan stil skladanja.

Vjeruje se da je i Wolfgang bio svjestan tko je naručitelj; prijatelj Michael Puchberg, kod kojeg je Mozart često objedovao te od njega ponekad posuđivao novac koji bi zatim slao u Baden, stanovao je u bečkoj kući grofa Walsega, a uvrštavanje basetnih rogova u partituru navodi na specifičan sastav na koji je Mozart očigledno računao pišući svoje djelo.

Mozartova pisma potvrđuju neprekidno nastojanje da zaradi novac, također i izrugivanje Constanzinom pratitelju Süßmayru, ali i nešto vrlo osobno: njegovu ovisnost o ljubavi i osjećaju sigurnosti. Iz pisama koje je tijekom ljeta i jeseni 1791. svakodnevno pisao Constanzi u Baden progovara rastući osjećaj napuštenosti, samoće i neutažena potreba za ljubavlju: "... čak sam i tamo morao jesti *sâm*... obuzet strahovima zbog Tebe i zlovoljom zbog N.N.-a (neimenovanog posrednika u tajnoj narudžbi, op.a.), možeš zamisliti kakav mi je bio ručak - da se barem tu našla neka duša da mi pruži makar malu utjehu. Za mene uopće nije dobro da sam *sâm*, kada mi se nešto vrzma po glavi...". "Ostaj mi dobro, moja draga, najbolja ženice!", poručuje suprug. "Pazi na svoje zdravlje, jer čak i ako sve pođe po zlu, ni do čega mi nije stalo, ako si ti zdrava i dobra prema *meni*", ali supruga nije bila nimalo revna u odgovorima i podršci.

Nakon povratka iz Praga gdje je 6. rujna održana praiizvedba opere *Blagost Tita*, a praiizvedba *Čarobne frule* u Beču 30. rujna, Mozart se prihvatio rada na *Rekvijemu*, sve do pada u krevet 20. studenog i do smrti 5. prosinca. U potpunosti (orkestralne i vokalne dionice) završio je samo uvodni stavak *Introitus (Requiem aeternam)*. Za *Kyrie* i većinu *Sequentie* napisao je vokalni dio i basovsku dionicu, premda su povremeno neki istaknuti orkestralni dijelovi kratko naznačeni, kao dionica violine u *Confutatis* i glazbeni mostovi u *Recordare*. Posljednji započeti stavak *Lacrimosa* prekida se poslije samo osam taktova i nedovršen je. Djelomično su skladana dva stavka *Offertoriuma*: vokalne i basovske dionice *Domine Jesu Christe* (do fuge) i samo vokalni dio u stavku *Hostias*.

I o dovršenju *Rekvijema* postoji nekoliko proturječnih teorija. Opet je naširoko bila prihvaćena romantizirana verzija, temeljena na izvješću mlađe Constanzine sestre Sophie Haibel, zapisanom, međutim, tek 34 godine kasnije: “Süßmayr je bio uz Mozartov krevet, na pokrivaču je ležao slavni *Rekvijem* i Mozart mu je priopćio svoje mišljenje da bi ga on nakon njegove smrti trebao dovršiti”. Sestra kazuje kako je Mozart s naporom pokušavao s Constanzom i Süßmayrom otpjevati pojedine stavke, od kojih mu je posebno drag *Recordare*, te da je Süßmayru izgovorio: “Ne budem li više živio, pazite, ovo je posebno važno, fugu s početka treba ponoviti”, nakon čega mu je pokazao gdje i kako valja nadopuniti već zamišljene dijelove. “Zadnje mu je još bilo da ustima izrazi kako bi htio da zvuče bubnjevi u *Rekvijemu*... Još i sada to čujem...”.

Izveštaj prijatelja Benedicta Schacka ne spominje, međutim, ni Süßmayra ni Mozartovu navodnu želju da netko drugi dovrši njegov *Rekvijem*: “Čim bi dovršio neku dionicu, naložio bi da je se otpjeva i pritom bi odsvirao instrumentaciju na svom pianu. Pa i na dan uoči smrti naložio je da mu se u krevet donese partitura *Rekvijema*, te sam otpjevao (bila su dva sata poslijepodne) dionicu alta. Kućni prijatelj Schack pjevao je, kao što je to i ranije uvijek običavao, dionicu soprana, Hofer, Mozartov šogor, bio je tenor, a Gerl, kasnije bas u kazalištu u Mann-

heimu, bio je zadužen za bas. Bili su pri prvim taktovima *Lacrimose*, kad je Mozart počeo snažno plakati, odložio partituru sa strane, da bi jedanaest sati kasnije, u jedan sat noću, preminuo...”.

Franz Xaver Süssmayr doista se naposljetku navodi kao glavna osoba u dovršenju partiture *Rekvijema*, ali tek nakon što se Joseph Leopold Eybler, kojega je Mozart osobno cijenio te se još za skladateljeva života pokazao inventivnijim od Süssmayra, na nagovor udovice okušao s nekoliko nadopuna (od *Dies irae* do *Lacrimose*), nakon čega je odustao od posla. Constanze je nakon muževe smrti tajno okupila tim suradnika ne bi li žurno dovršila djelo i tako utržila ostatak dogovorenog novčanog iznosa. Süssmayr je orkestrirao stavke od *Kyrie* nadalje, kompletirao *Lacrimosu* i dodao nekoliko novih stavaka: *Sanctus*, *Benedictus* i *Agnus Dei* te završni *Lux aeterna* - do koje mjere, do danas je otvoreno pitanje.

Pomagali su mu i drugi učenici, a služili su se Mozartovim naznakama i dijelovima nekih prijašnjih djela (poput *Mise u C-duru*, KV 220). Vijest o zgotovljenom djelu u siječnju 1792. prenio je *Salzburger Intelligenzblatt*. Koristeći nejasnu situaciju, udovica je djelo nekoliko puta “preprodavala” kako na papiru, tako i u izvedbi, a dugo se u javnosti smatralo da je Mozart uspio kompletirati čitavo djelo. Krajem 20. stoljeća nastalo je nekoliko “mozartovskih” instrumentacija koje nastoje odudarati od Süssmayrovih često teatralnih efekata: Franz Beyer (1971.), Richard Maunder (1986.), Duncan Druce (1984.), Robert Levin (1991.) i drugi.

U konačnici *Rekvijem* je skladan u 14 stavaka i 7 dijelova. Svečana tamna boja proizlazi iz orkestralnog sastava: dva basetna roga (duboki klarineti), dva fagota, dvije trube, tri trombona (tradicionalno prisutna u crkvenoj glazbi), dva timpana, violine, viole i violončeli, kontrabasi i orgulje. U *Rex tremendae* i djelomično *Confutatis* orkestar potpuno iznosi svoj tonski karakter, a obilgatni trombon u *Tuba mirum* jedna je od najljepših dionica napisana za ovaj instrument.

Tonalitet d-mola Mozarta je asociirao na zlu slutnju; upotrijebio ga je i u operi *Don Giovanni* za mračan početak uvertire i za pojavu Komtura u finalu opere. Mozart je obuhvatio gotovo sve načine skladanja, poput barokne fuge, solističkih arija u opernom stilu, zbornskih dijelova te različitih instrumentalnih kombinacija. *Kyrie* je vjerojatno temeljen na zbornskom broju *And with his stripes we are healed* iz oratorija *Mesija* Georga Friedricha Händela, kojega je Mozart duboko cijenio.

Napuštajući sve priče koje su se “prilijepile” uz jedno od najveličanstvenijih glazbenih djela svih vremena, vraćamo se Mozartu, kojemu je stvaranje *Rekvijema* bilo najdublje poniranje u sebe, vrlo osobno suočavanje sa smrću. Iz njegovih se napisa iščitava kako se razmišljanjima o smrti bavio i prije 1791. godine. Tako 1787. kao 31-godišnjak piše bolesnom ocu: “I budući da je smrt, točno uzevši, prava konačna svrha našeg života, tako sam se i ja prije nekoliko godina s tim istinskim, najboljim čovjekovim prijateljem toliko upoznao da njegova slika ne samo da u sebi više nema ničeg zastrašujućeg nego zbilja donosi mnogo toga smirujućeg i utješnog, pa ja zahvaljujem Bogu što mi je podario tu sreću da dobijem priliku upoznati ga kao ključ naše sretne blaženosti. Nikad ne legnem u postelju, a da ne pomislim na to da - kako god da sam mlad - drugi dan možda više neću biti...”.

O Mozartovom duboko osobnom propitivanju smrti piše i dirigent Nikolaus Harnoncourt u *Glazbenom dijalogu* (1984.), doživljavajući *Rekvijem* upravo na taj način. Instrumentalna predigra, piše Harnoncourt, posmrtna je tužaljka koju donose basetni rogovi i fagoti, uz koje duboki i visoki gudači naizmjenice sviraju svojevrzne figure jecanja koje u Mozartovoj glazbi predstavljaju plač. Ova mirna tuga cijepa se glasnim naletom trombona, truba i timpana koji upozoravaju kako smrt nije samo blagi prijatelj, nego je i korak prema strašnom Sudu pred kojim svi strahujemo: “Što će biti sa mnom?” *Kyrie*, molba za Božje smilovanje, uspinje se iz općenite fuge u sve osobnije, izazovne homofone povike: “Moraš mi se smilovati!” Osobito je jak kontrast općenitog spram

osobnog u sekvenci *Dies irae* koja nemilosrdno oslikava strahote Sudnjega dana, strogost suca (“*cuncta stricte discussurus*”). Tu je i buđenje mrtvih u *Tuba mirum* da stanu pred Sud pred kojim ništa ne ostaje neosvećeno (“*Nil inultum remanebit*”), a zatim slijedi nadasve dirljivo i osobno bojažljivo pitanje: “A što ću ja, jadan, tada reći?”

Oštro suprotstavljanje silovitog kralja u *Rex tremendae* s egom, *sa mnom*: “Spasi me, vrelo milosrđa” uvire u *Recordare*, krajnje dojmljivu molitvu punu najdubljeg povjerenja: “Ti si me otkupio svojom patnjom, takav trud ipak ne smije biti uzaludan”. Javlja se nada, suptilno opisujući mogućnost mile blagosti suca koji je prethodno bio prikazan u ozračju neumoljive strogosti: “Ti koji si se Mariji Magdaleni smilovao, *daj i meni da se nadam*” ili “Daj mi da sjednem k Tebi zdesna, među ovčicama”.

U *Confutatis* - koji otpočetak sadrži konfrontaciju svi naspram *ja* - Harnoncourt ističe Mozartov intimno osobni odnos s Bogom u posljednjoj rečenici “budi uza me kad umrem!” Ovdje čujemo samog Mozarta kako govori u svoje ime i sa svom potresnom uvjerljivošću koja mu stoji na raspolaganju, zaključuje Harnoncourt, poput bolesna djeteta koje s povjerenjem gleda u svoju majku, a strah iščezava.

Priprema i realizacija tekstova

G.A.D. PRODUKCIJA

www.gad.hr

ORKESTAR

VIOLINE I.

Martin Draušnik,
koncertni majstor
Orest Shourgot,
koncertni majstor
Alina Gubajdulina
Neven Manzoni
Davide Albanese
Ivan Finta
Mario Brarković
Teodora Sucala
Matei
Kornelija Balaž
Lana Adamović
Ana Slavica
Martina Sačer Pavlin

VIOLINE II.

Sho Akamatsu *
Darko Franković**
Ivo Jukić
Iva Kralj
Sergii Vilchynskiy
Josip Novosel
Krešimir Bratković
Dragana Tomić
Paola Beziza
Branimir Vagroš

VIOLE

Dragan Rucner*
Hiwote Tadesse**
Igor Košutić
Miroslav Mrazović
Lovorka Abranović
Šoljan
Aleksandar
Jakopanec
Marko Otmačić
Tvrtko Pavlin

VIOLONČELA

Jasen Chelfi*
Vinko Rucner**
Dora Kuzmin
Maković
Oliver Đorđević

Tajana Bešić
Tanja Andrejić
Martina Pavlin
Miljenko Šajfar

KONTRABASI

Nikša Bobetko*
Darko Krešić**
Borna Dejanović
Dubravko Palanović
Ilin Dime Dimovski
Tihomir Novak
Franjo Zvonar

FLAUTE

Ana Batinica
Matea Škarić
Janković

OBOE

Zoltan Hornyanszky*
Vittoria Palumbo

KLARINETI

Davor Reba*
Rude Mimica

BAS KLARINET

Ratko Vojtek

FAGOTI

Ivica Gašparović
Aeksandar Čolić

ROGOVI

Mijo Majić
Zdravko Haubrih
Dario Kšenek
Nikola Jarki

TRUBE

Mario Lončar
Dario Cepić
Luko Saulović

TROMBONI

Mario Šincek*
Marin Rabadan
Goran Glavaš

TUBA

Jurica Ruklijić

TIMPANI

Tomislav Kovačić

UDARALJKE

Juraj Vuglač
Željko Grigić
Renato Palatinuš
Leonardo Losciale

ORGULJE

Mario Penzar

HARFA

Mirjam Lučev
Debanić*

NADZORNIK ORKESTRA

Nikola Jarki

* vođe dionica

** zamjenici vođa dionica

najava koncerata
SVIBANJ

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

Petak

25

V

2018.

DAVID DANZMAYR, dirigent
ANIELLO DESIDERIO, gitara

Leo Brouwer: Tri koncertantna plesa
za gitaru i gudače

Joaquín Rodrigo: *Fantazija za jednog plemića*

Antonin Dvořák: 7. simfonija u d–molu, op. 70

Grad Zagreb

MEDIJSKI PARTNERI

JutarnjiLIST

START

VIJENAC

politika +

tportal.hr

ACENA
www.acena.hr

Zagreb
moj grad

SLUŽBENO VOZILO

SPONZORI

WIENER
OSIGURANJE
VIENNA INSURANCE GROUP

BCC
services

Metronet[®]
Telekom nove generacije

UŁAZNICE.HR
VAŠE MJESTO U PRVOM REDU

CROTA[®]

DI CAPRIO
by Varteks

Hrvatska obrtnička komora
OBRTRIČKA KOMORA ZAGREB

BOROVO

CVIJEĆE Izabel

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

**TU SAM
(O)SIGURAN**

WIENER
OSIGURANJE
VIENNA INSURANCE GROUP

**MOJ (O)SIGURAN
GLAZBENI DOŽIVLJAJ**

uz Zagrebačku filharmoniju i Wiener osiguranje VIG

Zf

IMPRESSUM

Izdavač
Zagrebačka filharmonija
Trg Stjepana Radića 4
pp 909, 10000 Zagreb

Telefon: +385 1 606 0103
zgfilhar@zgf.hr
www.zgf.hr

Za izdavača
Mirko Boch, ravnatelj

Urednik
Ivan Lozić

Korektura
Ana Marić

Grafičko oblikovanje
Innovo DDB

Tisak
Printera Grupa d.o.o.

Zagrebačka filharmonija
zadržava pravo izmjene
programa.

Cijena publikacije: 5 kn